

UUSI HANKINTALAKI

Sipoo 27.4.2017
asianajaja, VT, KTM Mika Pohjonen
Hannes Snellman Asianajotoimisto Oy

Markkinakartoitus

- > Ennen hankintamenettelyn aloittamista hankintayksikkö voi tehdä markkinakartoituksen hankinnan valmistelua varten ja antaa tietoa toimittajille tulevaa hankintaa koskevista suunnitelmistaan ja vaatimuksistaan
- > Markkinakartoituksessa hankintayksikkö voi käyttää erilaisia keinoja ja muotoja, esim.
 - Tietopyyntö HILMA:ssa
 - Hankintayksikkö itse selvittää markkinoilla olevia vaihtoehtoja
 - Hankintayksikkö voi kutsua toimittajia esittelemään tuotteitaan, palveluitaan tai urakointiaan hankintayksikölle
- > Markkinakartoituksen tarkoituksena on saada tietoa, miten hankinnan kohde kannattaisi tarjouspyynnössä määritellä

Kansalliset hankinnat, erityiset palvelut ja sote-hankinnat

Kansalliset kynnyksarvot

- > Tavara- ja palveluhankinnat
 - 60.000 €
- > Rakennusurakat
 - 150.000 €
- > Erityisiä palveluja koskevat hankinnat
 - 300.000 €
- > Sosiaali- ja terveystalvet
 - 400.000 €

Kansalliset hankinnat, erityiset palvelut ja sote-hankinnat

- > Seuraavia säännöksiä sovelletaan seuraavissa tilanteissa
 - Tavara- ja palveluhankinnat: 60.000 - < 209.000
 - Rakennusurakat: 150.000 – < 5.225.000 €
 - Erityiset palvelut: 300.000 € -
 - Esim. aterial- ja vartiointipalvelut
 - Sote-hankinnat: 400.000 € -

Kansalliset hankinnat, erityiset palvelut ja sote-hankinnat

- > Hankintayksikön on noudatettava hankinnan kilpailuttamisessa sellaista menettelyä, joka on
 - Avoin
 - Syrjimätön
 - Tasapuolinen
 - Suhteellisuuden vaatimukset huomioon ottava
- > Hankintayksikön on kuvattava käyttämänsä hankintamenettely hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä
 - Hankintayksiköllä on harkintavaltaa, minkälaista menettelyä se haluaa käyttää
 - Hankintayksikkö voi käyttää myös menettelyä, jonka se on itse määritellyt
 - Hankintayksikön on kuvattava hankinnan kulku ja luonne siten, että tarjoajat tietävät oman roolinsa
- > Suorahankinnan käyttö on kuitenkin tarkasti rajattu

Kansalliset hankinnat, erityiset palvelut ja sote-hankinnat

- > Hankintayksikön tulee julkaista hankintailmoitus
- > Tarjouspyyntö on tehtävä kirjallisesti ja laadittava siten, että sen perusteella voidaan antaa keskenään vertailukelpoisia tarjouksia.

Kansalliset hankinnat, erityiset palvelut ja sote-hankinnat

- > Hankintayksikkö voi asettaa vaatimuksia tarjoajan soveltuvuudelle.
- > Hankintayksikön on suljettava tarjouskilpailusta ehdokas tai tarjoaja, joka ei vastaa asetettuja soveltuvuusvaatimuksia.
- > Hankintayksikkö voi vaatia, että tarjoajat antavat tarjouksensa osana vakuutuksen, että ne täyttävät hankintayksikön asettamat soveltuvuutta koskevat vaatimukset. Vakuutuksessa annettujen tietojen paikkansapitävyys tulee tarkastaa tarjouskilpailun voittajan osalta ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista.
 - Ei ole kuitenkaan velvollisuutta käyttää ESPD-lomaketta
 - Erityisten palveluiden ja sote-hankinnoissa tulee soveltaa hankintalain 80 §:n pakollisia poissulkemisperusteita

Kansalliset hankinnat, erityiset palvelut ja sote-hankinnat

- > Tarjouksista on valittava kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Kokonaistaloudellisesti edullisin on tarjous, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras.
- > Hinta-laatusuhteen arvioinnissa käytettävien vertailuperusteiden tulee liittyä hankinnan kohteeseen ja mahdollistaa tarjousten puolueeton arviointi.
- > Hankintayksikön tulee ilmoittaa käyttämänsä kokonaistaloudellisen edullisuuden peruste sekä mahdolliset vertailuperusteet hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä.
- > Jos hankintayksikkö käyttää erityisten palveluiden tai sote-hankinnassa kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, sen tulee perustella tämä menettely hankinta-asiakirjoissa

Kansalliset hankinnat, erityiset palvelut ja sote-hankinnat

- > Tarjoajan tulee tarjouksessaan osoittaa tarjoamansa palvelun olevan tarjouspyynnössä esitettyjen vaatimusten mukainen. Tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja vastaamattomat tarjoukset on suljettava pois tarjouskilpailusta.
 - Hankintayksikkö voi pyytää tarjoajaa tai ehdokasta määräajassa toimittamaan, lisäämään, selventämään tai täydentämään puutteellisia tai virheellisiä tietoja ja asiakirjoja.

Tarjousten tarjouspyynnön mukaisuus

- > Saa täydentää, esimerkiksi:
 - allekirjoitus
 - puuttuva tarjouksen voimassaolo
 - väärä valuutta tai hinnoitteluyksikkö
 - pilkkuvirhe hinnassa
 - hinnat, joita ei käytetä tarjousten vertailussa
 - maksuehto
 - liite, jota ei käytetä tarjousten vertailussa ja jolla ei ole olennaista merkitystä

Tarjousten tarjouspyynnön mukaisuus

- > Ei saa täydentää, esimerkiksi:
 - tarjouspyynnön vastaisen tuotteen vaihtaminen tarjouspyynnön mukaiseksi,
 - vertailussa käytettävä merkityksellinen hinta- tai laatutieto
 - kokonaan puuttuva olennainen asiakirja
 - selkeä ja tietoinen tarjouspyynnön vastainen varauma

Kilpailuttamisvelvoite

> Markkinaoikeus 1.7.2016 (407/16)

- Hankintayksikkö on ilmoituksensa mukaan hankkinut opaskoirapalvelun Näkövammaisten Keskusliitto ry:n Opaskoirakoululta yksilöllisellä maksusitoumuksella. Hankintayksikkö on ilmoittanut, että hankinta on perustunut sanotun yhdistyksen kanssa vuonna 2003 tehtyyn toistaiseksi voimassa olevaan puitesopimukseen, eikä hankintaa sen vuoksi ole ollut tarpeen kilpailuttaa. Hankintayksikkö on toimittanut markkinaoikeuteen kyseisen yhdistyksen kanssa tekemänsä, 19.11.2003 päivätyn sopimuksen.

Kilpailuttamisvelvoite

- Asiassa esitetystä selvityksestä käy ilmi, että vuonna 2015 suoritettu hankinta on käsittänyt yhtä opaskoiraan koskevan palvelun hankkimisen. Hankintayksikkö on ilmoittanut, että opaskoiraan arvonlisäveroton käyttövuorokausihinta on vuonna 2015 ollut 24,40 euroa. Asiassa esitetyn selvityksen mukaan opaskoira hankitaan useiden vuosien ajaksi, jopa kymmenen vuoden sopimuskaudeksi. Hankinnan ennakoitu arvonlisäveroton arvo ylittää siten hankintalain 15 §:ssä säädetyn kansallisen kynnysarvon 30.000 euroa jo reilussa kolmessa vuodessa. Koska oletettu sopimuskausi on selvästi tätä pidempi, markkinaoikeus katsoo, että kansallinen kynnysarvo ylittyy ja näin ollen hankintalaki tulee asiaan sovellettavaksi.

Kilpailuttamisvelvoite

- Markkinaoikeus toteaa, että edellä todetusti hankintalain säännösten lähtökohtana on, että hankintayksiköt kilpailuttavat hankintansa. Hankintasopimuksen hyväksyttävä pituus riippuu muun ohella hankinnan luonteesta. Sinänsä esimerkiksi sosiaali- ja terveystaloudellissa tarve pidempiaikaisen asiakas- tai potilassuhteen säilyttämiseen voi edellyttää pidempään jatkuvaa sopimusta. Nyt kysymyksessä oleva puitesopimus, johon hankintayksikkö on ilmoittanut hankinnan perustuvan, on jo reilusti yli kymmenen vuotta vanha. Asiassa esitetyn mukaan yhden opaskoiran palvelusaika on noin kymmenen vuotta. Markkinaoikeus pitää sinänsä perusteltuna sitä, että sama henkilö voi käyttää tiettyä opaskoiraa koko sen palvelusajan. Sen sijaan markkinaoikeus ei pidä perusteltuna sitä, että uusia opaskoiria hankitaan vuonna 2015 perustuen vuonna 2003 tehtyyn puitesopimukseen.

Sidosyksikköhankinnat

Sidosyksikköhankinnat

- > Hankintalakia ei sovelleta hankintaan, jonka hankintayksikkö tekee sidosyksiköltään
 - Hankintayksikön tulee käyttää sidosyksikköön yksin tai yhdessä muiden hankintayksiköiden kanssa määräysvaltaa samalla tavoin kuin omiin toimipaikkoihinsa
 - Sidosyksikkö voi myydä muille kuin siihen määräysvaltaa käyttäville hankintayksiköille enintään 5%:n ja enintään 500.000 euron osuuden liiketoiminnastaan
 - 5 % lasketaan edeltävien 3 vuoden keskiarvosta
 - Poikkeus: 10 % (ei markkinaehtoista toimintaa)
 - Poikkeus: alle 100.000 €
 - Siirtymäsäännös (sote-sidosyksiköt 1.1.2022 ja muut 1.1.2019)
 - Siirtymäajan raja ulosmyynnille on 10 %

EU-hankinnat

EU-hankinnat

- > Seuraavia säännöksiä sovelletaan, kun hankinnan ennakoitu kokonaisarvo ilman arvonlisäveroa on vähintään seuraava
 - Tavara- ja palveluhankinnat 209.000 €
 - Rakennusurakat 5.225.000 €

Tarjouspyynnön asettaminen saataville

- > Hankintayksikön on asetettava tarjouspyyntö, neuvottelukutsu ja niiden liitteet sekä muut hankinta-asiakirjat ilmaiseksi, rajoituksetta, suoraan ja kokonaan kaikkien saataville sähköisessä muodossa siitä päivästä, jona hankintailmoitus on julkaistu
 - Hankintailmoituksessa on mainittava internet-osoite, jossa asiakirjat ovat saatavilla sähköisessä muodossa
 - Yksinkertainen sähköinen rekisteröityminen hyväksyttävää
- > Menettely koskee myös rajoitettua menettelyä ja neuvottelumenettelyä
 - Tiukentaa hankintayksikön aikataulua tarjouspyyntöasiakirjojen laatimisessa, koska niiden laatimista ei voida enää tehdä hankintailmoituksen julkaisemisen jälkeen samaan aikaan, kun ehdokkaat tekevät osallistumishakemuksia
 - Lisää ehdokkaiden saamia tietoja hankinnasta ja parantaa tasapuolista kohtelua
- > Tarjouspyyntöasiakirjojen sisältämien luottamuksellisten tietojen vuoksi voidaan käyttää erityisjärjestelyjä, kuten asiakirjoihin tutustuminen hankintayksikön tiloissa

Avoim menettely

- > Avoimessa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee hankintailmoituksen ja asettaa saataville tarjouspyynnön, joiden perusteella kaikki halukkaat toimittajat voivat tehdä tarjouksen. Hankintailmoituksen julkaisemisen ja tarjouspyynnön saataville asettamisen jälkeen hankintayksikkö voi lähettää tarjouspyynnön soveliaiksi katsomilleen toimittajille.

Rajoitettu menettely

- > Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö julkaisee ilmoituksen hankinnasta, johon kaikki halukkaat toimittajat voivat pyytää saada osallistua. Ainoastaan hankintayksikön valitsemat ehdokkaat voivat tehdä tarjouksen.
- > Rajoitetussa menettelyssä hankintayksikkö voi ennalta rajata niiden ehdokkaiden määrää, joilta pyydetään tarjous. Tarjoajiksi kutsuttavien ehdokkaiden vähimmäismäärä sekä tarvittaessa enimmäismäärä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Tarjoajiksi hyväksyttävät ehdokkaat on valittava noudattamalla hankintailmoituksessa esitettyjä soveltuvuuden vähimmäisvaatimuksia sekä arviointiperusteita. Hankintayksikkö ei saa ottaa menettelyyn ehdokkaita, jotka eivät ole toimittaneet osallistumishakemusta tai jotka eivät täytä hankintayksikön asettamia vaatimuksia.
- > Ehdokkaita on kutsuttava menettelyyn hankinnan kokoon ja laatuun nähden riittävä määrä todellisen kilpailun varmistamiseksi. Rajoitetussa menettelyssä ehdokkaita on kutsuttava vähintään viisi, jollei soveltuvia ehdokkaita ole vähemmän. Jos soveltuvia ehdokkaita on vähemmän kuin viisi, hankintayksikkö voi jatkaa menettelyä pyytämällä kaikki soveltuvuusvaatimukset täyttävät ehdokkaat esittämään tarjouksen.

Neuvottelumenettely

- > Neuvottelumenettelyä voidaan käyttää mm. seuraavissa tilanteissa
 - Hankintayksikön tarpeita ei voida täyttää mukauttamalla olemassa olevia ratkaisuja
 - Hankintaan kuuluu suunnittelua tai innovatiivisia ratkaisuja, tai
 - Hankinnan luonne, monimutkaisuus tai oikeudelliset ja rahoitukselliset erityiset syyt tai riskit edellyttävät neuvotteluja
- > Hallituksen esitys: Neuvottelumenettelyä ei pitäisi käyttää, kun kyseessä ovat käyttövalmiit palvelut tai tavarat
- > Erityisalojen hankinnoissa neuvottelumenettelyä voidaan käyttää kaikissa hankinnoissa

Neuvottelumenettely

> Tarjouskilpailun vaiheet

- Hankintailmoitus ja alustavat tarjouspyyntöasiakirjat sähköisesti saataville
 - Pakolliset vähimmäisvaatimukset ja tarjousten vertailuperusteet
- Osallistumishakemukset
- Tarjoajien valinta (vähintään 3)
- Neuvottelukutsu
- Alustavat tarjoukset (30 pv), joiden pohjalta käydään neuvottelut niiden sisällön parantamiseksi
 - Hankintayksikkö voi vertailla ja valita alustavan tarjouksen ilman neuvotteluja, jos se on ilmoittanut tästä etukäteen
- Hankintayksikkö voi muuttaa tarjouspyyntöä
 - Vähimmäisvaatimuksista ja tarjousten vertailuperusteista ei saa neuvotella eikä niitä saa muuttaa

Neuvottelumenettely

- Prosessin avoimuuden ja jäljitettävyyden varmistamiseksi sen kaikki vaiheet on dokumentoitava asianmukaisesti
 - Ilmoitus neuvottelujen päättämisestä
 - Lopullinen tarjouspyyntö
 - Lopulliset tarjoukset
 - Lopullisista tarjouksista ei saa neuvotella
 - Tarjousvertailu ja hankintapäätös
- > Erityisalojen hankintalaissa neuvottelumenettelyn vaiheet väljemmin säännelty

Innovaatiokumppanuus

- > Hankintayksikkö voi valita innovaatiokumppanuuden, jos hankintayksikön tarvetta ei voida täyttää hankkimalla markkinoilla jo saatavilla olevia tavanomaisia tavaroita, palveluja tai rakennusurakoita
 - EU:n laajuiset markkinat
- > Innovaatiokumppanuuden tavoitteena on innovatiivisen tavaran, palvelun tai rakennusurakan kehittäminen ja tämän tuloksena tuotettavien tavaroiden, palvelujen tai rakennusurakoiden hankkiminen
- > Hankintayksikön ei tarvitse järjestää uutta tarjouskilpailua kehitystyön tulosten hankinnassa, jos hankinta tehdään menettelyyn otetuilta kumppaneilta ja jos kehitystyön tulokset sekä niitä koskeva hankinta vastaavat hankintayksiköiden ja menettelyyn osallistujien sopimaa suoritustasoa ja sovittuja enimmäiskustannuksia

Suorahankinta

Suorahankinnassa hankintayksikkö neuvottelee valitsemiensa toimittajien kanssa hankintasopimuksen ehdoista julkaisematta etukäteen hankintailmoitusta.

Hankintayksikkö voi valita suorahankinnan, jos

- 1) avoimessa tai rajoitetussa menettelyssä ei ole saatu lainkaan osallistumishakemuksia tai tarjouksia taikka soveltuvia osallistumishakemuksia tai tarjouksia; lisäedellytyksenä on, että alkuperäisiä tarjouspyynnön ehtoja ei olennaisesti muuteta;
- 2) teknisestä tai yksinoikeuden suojaamiseen liittyvästä syystä vain tietty toimittaja voi toteuttaa hankinnan; lisäedellytyksenä on, että järkeviä vaihtoehtoisia tai korvaavia ratkaisuja ei ole eikä kilpailun puuttuminen johdu hankinnan ehtojen keinotekoisesta kaventamisesta;

Suorahankinta

3) hankinnan tarkoituksena on ainutkertaisen taideteoksen tai taiteellisen esityksen luominen tai hankkiminen;

4) sopimuksen tekeminen on ehdottoman välttämätöntä, eikä säädettyjä määräaikoja voida noudattaa hankintayksiköstä riippumattomasta, ennalta arvaamattomasta syystä aiheutuneen äärimmäisen kiireen vuoksi;

Lisäksi kohdat 5-8.

Puitejärjestely

- > Hankintayksikön on valittava puitejärjestelyyn yksi tai useampi toimittaja. Toimittajien määrä on ilmoitettava ennalta hankintailmoituksessa, neuvottelukutsussa tai tarjouspyynnössä. Useamman toimittajan puitejärjestelyyn on valittava ilmoitettu määrä toimittajia, jollei soveltuvuusvaatimukset täyttäviä tarjoajia tai hyväksyttäviä tarjouksia ole vähemmän.
- > Puitejärjestelyyn perustuvat hankintasopimukset on tehtävä puitejärjestelyyn valittujen toimittajien ja sellaisten hankintayksiköiden kesken, jotka on selkeästi ilmaistu puitejärjestelyn kilpailutuksen hankinta-asiakirjoissa.

Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat

- > Jos hankintayksikkö on tehnyt puitejärjestelyn yhden toimittajan kanssa, puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat on tehtävä puitejärjestelyssä vahvistettujen ehtojen mukaisesti.
- > Jos hankintayksikkö on tehnyt puitejärjestelyn usean toimittajan kanssa ja puitejärjestelyn kaikki ehdot ja järjestelyyn perustuvien hankintojen tarjoajien valinnan määrittävät puolueettomat ehdot on vahvistettu tarjouspyynnössä, puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat on tehtävä ilman kilpailuttamista valitsemalla toimittaja noudattamalla puitejärjestelyn ehtoja ja puitejärjestelyn tarjouspyynnössä esitettyjä perusteita.
 - Hankintojen tekeminen puitejärjestelyyn otetuilta toimittajilta ei voisi perustua hankintayksikön vapaaseen harkintaan, vaan edellyttää ennalta ilmoitetun mekanismin noudattamista

Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat

- > Jos hankintayksikkö on tehnyt puitejärjestelyn usean toimittajan kanssa ja puitejärjestelyn kaikkia ehtoja ei ole vahvistettu, puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat on tehtävä kilpailuttamalla puitejärjestelyyn valitut toimittajat noudattamalla puitejärjestelyä perustettaessa esitettyjä kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteita, joita voidaan täsmentää, sekä muita ehtoja, jotka on ilmoitettu puitejärjestelyn tarjouspyynnössä.
- > Hankintayksikön on puitejärjestelyyn perustuvien hankintojen kilpailuttamisessa pyydettävä kirjallisesti tarjous puitejärjestelyyn valituilta toimittajilta. Hankintayksikön on määrättävä tarjousaika, jonka on oltava riittävä ottaen huomioon hankinnan monimutkaisuus ja tarjousten tekemisen edellyttämä aika. Tarjoukset on annettava kirjallisesti ja niiden sisältö on pidettävä luottamuksellisena tarjousajan päättymiseen saakka. Hankintayksikön on valittava paras tarjous noudattaen tarjouspyynnössä esitettyjä kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteita.

Puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat

- > Jos hankintayksikkö on tehnyt puitejärjestelyn usean toimittajan kanssa, osa puitejärjestelyyn perustuvista hankinnoista voidaan tehdä 2 momentin mukaisesti ilman kilpailuttamista valitsemalla toimittaja noudattamalla puitejärjestelyn ehtoja ja järjestelyyn perustuvien hankintojen tarjoajien valintaa määrittäviä puolueettomia ehtoja ja osa puitejärjestelyyn perustuvista hankinnoista voidaan tehdä kilpailuttamalla puitejärjestelyyn perustuvat hankinnat 3 ja 4 momentin mukaisesti. Puitejärjestelyn tarjouspyynnössä on esittävä perusteet, joiden mukaisesti ratkaistaan puitejärjestelyn sisäisten hankintojen tekemisen tapa.

Puitejärjestely – Alle kansallisen kynnyksarvon jäävät tilaukset

> Hallituksen esitys

- Koska kansallisten kynnyksarvojen alittavat hankinnat eivät kuulu hankintalain soveltamisalaan, ei olisi myöskään tarkoituksenmukaista ulottaa puitejärjestelyjen sisäisten hankintojen tekemisen liittyviä toimintavelvoitteita näihin hankintoihin. Siten kansallisen kynnyksarvon alittavat puitejärjestelyn sisäiset hankinnat voitaisiin tehdä vapaasti hankintayksikön valitsemalta puitejärjestelyyn otetulta toimittajalta. Näissä hankinnoissa ei olisi siten tarpeen järjestää kevennettyä kilpailutusta taikka noudattaa muutenkaan puitejärjestelyn toimintavelvoitetta. Hankintayksiköiden tulisi kuitenkin kiinnittää erityistä huomiota siihen, ettei puitejärjestelyn sisäisten hankintojen tekeminen johda tällöin hankinnan pilkkomiskiellon rikkomiseen.
 - Rakennusurakat alle 150.000 €
 - Tavara- ja palveluhankinnat alle 60.000 €

Hankintojen jakaminen osiin

- > Hankintayksikkö voi tehdä hankintasopimuksen erillisinä osina
- > Jos hankintayksikkö ei jaa hankintasopimusta osiin, sen on esitettävä jakamatta jättämisen syyt
- > Hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa, voiko tarjouksen antaa yhdestä, useammasta vai kaikista osista
- > Jos tarjouksia voi antaa useammasta tai kaikista osista, hankintayksikkö voi rajoittaa niiden osien määrää, joihin saman tarjoajan tarjous voi tulla valituksi
 - Tällöin hankintayksikön on ilmoitettava hankintailmoituksessa niiden osien enimmäismäärä, joihin saman tarjoajan tarjous voi tulla valituksi
 - Lisäksi hankintayksikön on ilmoitettava säännöt, joita se soveltaa ratkaistessaan, mihin osaan tarjoajan tarjous tulee valituksi, jos se tulisi valituksi ilmoitettua enimmäismäärää useampaan osaan

Taloudellinen ja rahoituksellinen tilanne

- > Ehdokkailta ja tarjoajilta vaadittava vuotuinen vähimmäisliikevaihto saa olla enintään kaksi kertaa hankintasopimuksen ennakoitun arvon suuruinen.
- > Perustellusta syystä vähimmäisliikevaihtoa koskeva vaatimus voi olla korkeampi. Hankintayksikön on mainittava tällaista vaatimusta koskevat perustelut tarjouspyynnössä tai hankintapäätöksessä.
 - Esimerkiksi hankintasopimuksen toteuttamiseen liittyvät suuret riskit tai se, että hankintasopimuksen oikea-aikainen ja asianmukainen toteuttaminen on ratkaisevan tärkeää esimerkiksi sen vuoksi, että se on välttämätön edellytys muiden hankintasopimusten toteuttamiselle.

Pakolliset poissulkemisperusteet

- > Hankintayksikön on päätöksellään suljettava ehdokas tai tarjoaja tarjouskilpailun ulkopuolelle, jos hankintayksikön tiedossa on, että ehdokas tai tarjoaja taikka sen hallinto-, johto- tai valvontaelimen jäsen tai edustus-, päätös- tai valvontavaltaa käyttävä henkilö on rikosrekisteristä ilmenevällä lainvoimaisella tuomiolla tuomittu jostakin seuraavasta rikoksesta rangaistukseen: Esim.
- Lahjuksen antaminen
 - Osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan
 - Ihmiskauppa
 - Veropetos, työeläkevakuutusmaksupetos, avustuspetos
 - Lahjominen elinkeinotoiminnassa
 - Rahanpesu
 - Terroristisessa tarkoituksessa tehty rikos
 - Tietyt työelämää koskevat rikokset

Pakollisten poissulkemisperusteiden selvittäminen tarjouskilpailun voittajalta

- > Hankintayksikön on pyydettävä tarjouskilpailun voittaneelta tarjoajalta rikosrekisteriotteet kaikista pakollista poissulkemisperustetta koskevissa säännöksessä tarkoitetuista henkilöistä, jotta hankintayksikkö voi selvittää, ettei tarjoajaa koske pakollinen poissulkemisperuste
 - Henkilön suostumus rikosrekisteriotteen hankkimiseen
 - Rikosrekisteriote ei saa olla 12 kk vanhempi
 - Hankintayksikkö taikka ehdokas tai tarjoaja ei saa ottaa jäljennöstä rikosrekisteriotteesta eikä tallentaa sitä itselleen
 - Hankintayksikön on poissulkemisperusteiden selvittämisen jälkeen hävitettävä rikosrekisteriote tai palautettava se henkilölle, jota se koskee
- > Jollei ehdokkaan tai tarjoajan sijoittautumismaassa anneta tällaisia todistuksia, näytöksi on hyväksyttävä ehdokkaan tai tarjoajan edustajan sijoittautumismaan lainsäädännön mukainen valaehtoinen tai vakuutuksella vahvistettu ilmoitus

ESPD-lomake

Hankintayksikön on vaadittava käytettäväksi yhteistä eurooppalaista hankinta-asiakirjaa alustavana näyttönä siitä, että ehdokas tai tarjoaja täyttää seuraavat vaatimukset:

- 1) mikään pakollisista tai harkinnanvaraisista poissulkemisperusteista ei koske ehdokasta tai tarjoajaa;
- 2) ehdokas tai tarjoaja täyttää hankintayksikön asettamat soveltuvuusvaatimukset.

ESPD-lomake

- > ESPD-lomake on vaikeaselkoinen ja tämän vuoksi sen täyttämiseen tulee varata riittävästi aikaa
- > Käytännön ohjeita
 - Talouden toimija = Ehdokas tai tarjoaja
 - Vain varatun hankinnan tapauksessa: Onko talouden toimija suojatyökeskus tai nk. yhteiskunnallinen yritys jne.
 - Jos hankintailmoituksessa ei ole ilmoitettu hankintaa varatun näille tahoille, tätä kohtaa ei tarvitse täyttää
 - Onko talouden toimija merkitty mahdolliseen hyväksytyjen talouden toimijoiden viralliseen luetteloon tai onko sillä vastaava sertifikaatti (esim. kansallisen esikarsintajärjestelmän perusteella)

ESPD-lomake

- Alihankkija
- Sovelletaanko asiaa koskevassa ilmoituksessa tai hankinta-asiakirjoissa määritettyjä **puhtaasti kansallisia poissulkemisperusteita?**

ESPD-lomake

- > α : Kaikkia valintaperusteita koskeva yleinen ilmoitus
 - *Talouden toimijan olisi täytettävä tämä tietokenttä vain siinä tapauksessa, että hankintaviranomainen tai -yksikkö on ilmoittanut asiaa koskevassa ilmoituksessa tai hankinta-asiakirjoissa, joihin ilmoituksessa viitataan, että talouden toimija voi täyttää ainoastaan IV osan α jakson ja jättää muut IV osan jaksot täyttämättä:*
 - *Talouden toimija täyttää vaaditut valintaperusteet*

- > Tähän kohtaan vastaaminen (Kyllä) riittää ainoastaan silloin, kun hankintayksikkö on nimenomaisesti näin ilmoittanut. Muulloin ehdokkaan / tarjoajan tulee aina täyttää seuraavat jaksot

Poissulkemisen edellytysten ja soveltuvuusvaatimusten täyttymisen selvittäminen

- > Ennen hankintasopimuksen tekemistä hankintayksikön on vaadittava valittua tarjoajaa toimittamaan ajantasaiset todistukset ja selvitykset sen tutkimiseksi, koskeeko sitä 80 §:ssä tarkoitettu pakollinen poissulkemisperuste ja täytyvätkö hankintayksikön asettamat soveltuvuusvaatimukset.
 - Ongelmien välttämiseksi hankintayksikkö voisi pyytää selvitykset tarjouskilpailun voittajaksi alustavasti yksilöidyltä tarjoajalta ennen hankintapäätöksen tekemistä

Tarjousten vertailuperusteet

- > Tarjouksista on valittava kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Kokonaistaloudellisesti edullisin on tarjous, joka on hankintayksikön kannalta hinnaltaan halvin, kustannuksiltaan edullisin tai hinta-laatusuhteeltaan paras
- > Jos hankintayksikkö käyttää muissa kuin tavarahankinnoissa kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena ainoastaan halvinta hintaa, sen on esitettävä tätä koskevat perustelut
 - Tavoitteena korostaa julkisten hankintojen laatuun liittyviä näkökohtia
 - Hankintayksikön tulee tehdä läpinäkyväksi se, miten laadulliset näkökohdat on huomioitu hankinnassa esimerkiksi kuvaamalla, miten se on ottanut laadun huomioon asettamissaan tarjoajan soveltuvuusvaatimuksissa, hankinnan vähimmäisvaatimuksissa, hankintasopimuksen erityisehdoissa tai muuten hankinnan kohteen kuvauksessa

Tarjousten vertailuperusteet

- > Hankintayksikkö ei saa kesken tarjouskilpailun tai tarjousten vertailuvaiheessa lisätä, poistaa tai muuttaa etukäteen asettamiaan tarjousten vertailuperusteita, niiden osatekijöitä ja painotuksia
- > Tarjousten vertailuperusteiden tulee olla konkreettisia. Liian yleisiä ja yksilöimättömiä ovat olleet esim. seuraavat vertailuperusteet:
 - Käyttökustannukset, yhteistyökyky, palvelun järjestämisen toimintamalli, työturvallisuus, huoltopalvelut, tekninen tuki, toimitus, toimintavarmuus ja koneen tekniset ominaisuudet

Tarjousten vertailuperusteet

- > Vertailuperusteiden on liityttävä hankinnan kohteeseen, ne eivät saa antaa hankintayksikölle rajoittamatonta valinnanvapautta ja niiden on oltava syrjimättömiä ja varmistettava todellisen kilpailun mahdollisuus.
- > Hankintayksikön on asetettava vertailuperusteet siten, että tarjoaja pystyy todentamaan niihin perustuvat tiedot tarjousten vertailua varten.
- > Epäselvissä tapauksissa hankintayksikön on tosiasiallisesti tarkistettava tarjoajien antamien tietojen ja näytön paikkansapitävyys.

Tarjousten tarjouspyynnön mukaisuus

- > Tarjoajan tulee tarjouksessaan osoittaa tarjoamansa tavaran, palvelun tai rakennusurakan olevan tarjouspyynnössä ja muissa hankinta-asiakirjoissa esitettyjen vaatimusten mukainen. Hankintayksikön on suljettava tarjouspyyntöä tai tarjousmenettelyn ehtoja vastaamattomat tarjoukset tarjouskilpailusta.
- > Jos tarjouksessa tai osallistumishakemuksessa olevat tiedot tai asiakirjat ovat puutteellisia tai virheellisiä taikka jotkut asiakirjat tai tiedot puuttuvat, hankintayksikkö voi pyytää tarjoajaa tai ehdokasta toimittamaan, lisäämään, selventämään tai täydentämään tietoja tai asiakirjoja hankintayksikön asettamassa määräajassa. Edellytyksenä on, että menettelyssä noudatetaan 3 §:ssä säädettyjä periaatteita.

Tarjousten tarjouspyynnön mukaisuus

- > Hankintayksiköllä olisi harkintavaltaa siitä pyytääkö se ehdokkaita tai tarjoajia täsmentämään tai täydentämään asiakirjoja. Hankintayksiköllä ei sitä vastoin olisi velvollisuutta antaa ehdokkaille tai tarjoajille oikeutta täsmentää tai täydentää tarjouksia tai osallistumishakemuksia eikä tarjoajalla olisi oikeutta vaatia lisääaikaa ja mahdollisuutta tarjouksen loppuunsaattamiseksi hankinta-asiakirjojen vaatimalle tasolle
- > Täsmentämis- ja täydentämismahdollisuus tulisi antaa samalla tavalla kaikille samassa asemassa oleville ehdokkaille tai tarjoajille

Poikkeuksellisen alhaiset tarjoukset

- > Hankintayksikön on vaadittava tarjoajalta selvitys tarjouksen hinnoista tai kustannuksista, jos tarjous vaikuttaa poikkeuksellisen alhaiselta.
 - Sen arvioiminen, onko kysymyksessä poikkeuksellisen alhainen tarjous, on hankintayksikön harkintavallassa

Tarjousvertailu ja hankintapäätöksen perustelut

- > Hankintayksikön on tehtävä ehdokkaiden ja tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuista sekä tarjousmenettelyn ratkaisusta kirjallinen päätös, joka on perusteltava.
- > Päätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjoista on käytävä ilmi ratkaisuun olennaisesti vaikuttaneet seikat, joita ovat ainakin ehdokkaan, tarjoajan tai tarjouksen hylkäämisen perusteet sekä keskeiset perusteet, joilla hyväksytyjen tarjousten vertailu on tehty.
- > Päätöksessä, joka koskee puitejärjestelyyn perustuvan hankinnan kilpailuttamista, on riittävää todeta seikat, jotka osoittavat, että tarjousten valinta- ja vertailuperusteita on sovellettu 43 §:ssä edellytetyllä tavalla.

Tarjousvertailu ja hankintapäätöksen perustelut

- > Hankintapäätöksen tulisi siten edelleen sisältää olennaiset tiedot tarjouskilpailun ratkaisemisesta kuten voittaneen tarjoajan nimi sekä tiedot vertailuperusteiden soveltamisesta.
- > Päätöksessä tulisi edelleen esittää tarjousvertailua koskevat perustelut sillä tarkkuudella, että tarjoajalle käy ilmi oman tarjouksensa sijoittuminen suhteessa muihin.
- > Vertailuperusteiden soveltamisesta saatu pistemäärä tulisi perustella ja vertailusta tulisi ilmetä, miten kutakin tarjousta on arvioitu kunkin vertailuperusteen osalta.

Sähköinen osallistumishakemus ja tarjous

- > Tarjoukset ja osallistumishakemukset on toimitettava sähköisesti
 - Voimaantulo yhteishankintayksiköt 18.4.2017
 - Muut hankintayksiköt 18.10.2018

Tarjousten julkisuus

Tarjousten julkisuus – Julkisuuslain muutos

> Julkisuuslaki 11 §

- Hakijalla, valittajalla sekä muulla, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (*asianosainen*), on oikeus saada asiaa käsittelevältä tai käsitelleeltä viranomaiselta tieto muunkin kuin julkisen asiakirjan sisällöstä, joka voi tai on voinut vaikuttaa hänen asiansa käsittelyyn.
- Asianosaisella, hänen edustajallaan ja avustajallaan ei ole edellä 1 momentissa tarkoitettua oikeutta:
 - 6) julkisessa hankinnassa toisen ehdokkaan tai tarjoajan liike- tai ammattisalaisuutta koskeviin tietoihin; tieto tarjousten vertailussa käytetystä kokonaishinnasta on kuitenkin aina annettava

Oikeussuojakeinot

Hankintapäätös ja oikeussuojakeinot

- > EU-kynnysarvon ylittävässä hankinnassa sekä kansallisen kynnysarvon ylittävässä liitteen E palveluhankinnassa tai käyttöoikeussopimuksessa voidaan tehdä sopimus aikaisintaan 14 päivän kuluttua siitä, kun ehdokas tai tarjoaja on saanut tai hänen katsotaan saaneen päätöksen ja valitusosoituksen tiedoksi (*odotusaika*).
- > EU-kynnysarvon ylittävässä dynaamiseen hankintajärjestelmään ja puitejärjestelyyn perustuvissa hankinnoissa odotusaika on 10 päivää.
- > Odotusaikaa ei sovelleta suoramarkkinassa.

Suorahankintaa koskeva vapaaehtoinen ilmoitus

- > EU-kynnysarvon ylittävässä suorahankinnassa sekä kansallisen kynnysarvon ylittävässä suorahankintana toteutetussa liitteen E palveluhankinnassa ja käyttöoikeussopimuksessa hankintayksikkö voi hankintapäätöksen jälkeen toimittaa julkaistavaksi suorahankintaa koskevan ilmoituksen ennen hankintasopimuksen tekemistä. Tällöin hankintasopimus voidaan tehdä aikaisintaan 14 päivän kuluttua ilmoituksen julkaisemisesta Euroopan unionin virallisessa lehdessä.
- > EU-kynnysarvon alittavassa suorahankinnassa hankintayksikkö voi hankintapäätöksen jälkeen toimittaa julkaistavaksi suorahankintaa koskevan kansallisen ilmoituksen ennen hankintasopimuksen tekemistä.

Muutoksenhaun kohteen rajoitukset

Markkinaoikeuden käsiteltäväksi valituksella ei voida saattaa hankintayksikön sellaista päätöstä tai muuta ratkaisua, joka koskee

- 1) yksinomaan hankintamenettelyn valmistelua;
- 2) sitä, että hankintasopimusta ei jaeta osiin 75 §:n nojalla, tai
- 3) sitä, että 93 §:ssä tarkoitetun kokonaistaloudellisen edullisuuden perusteena käytetään yksinomaan halvinta hintaa tai kustannuksia.

Muutoksenhaku markkinaoikeuden päätökseen

- > Markkinaoikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Muutoksenhakuun sovelletaan muutoin hallintolainkäyttölakia.

Hankintojen valvonta

Hankintojen valvonta – Hallituksen esitys

*Kansalaisten
oikeutetun edun mukaista
veronmaksajina
on kuitenkin,
että hankintamenettelyt
ovat asianmukaiset*

HANNES SNELLMAN

Hankintojen valvonta

- > Kilpailu- ja kuluttajavirasto ("KKV") valvoo tämän lain noudattamista
- > Jokainen, joka katsoo hankintayksikön menetelleen tämän lain vastaisesti, voi tehdä KKV:lle toimenpidepyynnön menettelyn lainmukaisuuden tutkimiseksi
- > KKV voi ottaa toimivaltaansa kuuluvan asian tutkittavakseen myös omasta aloitteestaan

Hankintojen valvonta

- > Ensisijaisesti valvonnan tarkoituksena olisi puuttua täysin lain säännöksistä piittaamatta tehtyihin suoramankintoihin, joista ei ole lainkaan ilmoitettu, sekä muihin merkittäviin suoramankintoihin rinnastettaviin menettelyltään karkeasti virheellisiin tai syrjiviin hankintoihin

Toimenpidepyyntö

- > Toimenpidepyyntö tulisi tehdä lähtökohtaisesti kirjallisesti, minkä lisäksi toimenpidepyynnön tekijän tulisi esittää näkemyksensä siitä, millä perusteella tämä pitää menettelyä virheellisenä ja mahdollisuuksien mukaan tieto arvostelun kohteena olevan menettelyn tai laiminlyönnin ajankohdasta

Seuraamukset – Suorahankinnan kieltäminen

- > KKV voi kieltää päätöksellään hankintayksikköä panemasta hankintapäätöstä täytäntöön kokonaan tai osittain, jos se katsoo hankintayksikön tehneen suorahankinnan ilman tässä laissa säädettyä perustetta
- > Kieltoa ei voida määrätä, jos asiassa on jo tehty hankintasopimus
- > Kieltopäätöksestä voidaan valittaa markkinaoikeuteen

Seuraamukset – Esitys markkinaoikeudelle

- > Jos hankintayksikkö on tehnyt EU-kynnysarvot ylittävän hankinnan tai kansalliset kynnysarvot ylittävän liitteessä E tarkoitetun palveluhankinnan (esim. sote-palvelut) tai käyttöoikeussopimuksen suorahankintana ilman tässä laissa säädettyä perustetta ja jos asiassa on jo tehty hankintasopimus, KKV voi esittää markkinaoikeudelle
 - Tehottomuusseuraamuksen määräämistä
 - Seuraamusmaksun määräämistä
 - Sopimuskauden lyhentämistä
 - Hankintapäätöksen kumoamista
- > Esitys on tehtävä 6 kk kuluessa hankintasopimuksen tekemisestä
- > KKV:n selvittämistoimenpiteet katkaisevat vanhentumisajan kulumisen, jolloin se alkaa kulua uudelleen alusta

Seuraamukset – Esitys markkinaoikeudelle

- > KKV ei voi tehdä esitystä, jos asia on jo valituksen vuoksi vireillä markkinaoikeudessa
- > KKV ei voi tehdä esitystä, jos hankintayksikkö on julkaissut hankinnasta hankintalain mukaisen suora hankintailmoituksen

Muut seuraamukset

- > Jos kyseessä ei ole hankintalain vastaisesti tehty suoramarkkinointi, vaan hankinnassa on muulla tavoin menetelty hankintalain vastaisesti, KKV voi kiinnittää hankintayksikön huomiota hyvän hallinnon vaatimukseen, saattaa hankintayksikön tietoon käsityksensä lain mukaisesta menettelystä tai antaa hankintayksikölle huomautuksen
 - KKV:n ratkaisu ei olisi valituskelpoinen päätös

Tietojenantovelvollisuus

- > Hankintayksikkö, tämän sopimuskumppani, hankintayksikössä määräysvaltaa käyttävä taho ja hankintamenettelyyn osallistunut elinkeinonharjoittaja on salassapitosäännösten estämättä velvollinen KKV:n kehotuksesta antamaan sille kaikki hankintamenettelyn lainmukaisuuden selvittämiseksi tarpeelliset tiedot ja asiakirjat
 - Esim. kirjeenvaihto

KKV:n 1. päätös hankinta-asioissa

- > Kilpailu- ja kuluttajaviraston päätös 18.4.2017
 - Soiten olisi tullut toteuttaa etälääketieteellisten vastuulääkäripalveluiden kilpailutus ja vertailuperusteiden asettaminen tavalla, joka mahdollistaa aidon kilpailutilanteen eri terveyspalvelutoimijoiden välillä, palveluiden laatua kuitenkaan vaarantamatta.

Vaikutukset käytännössä

- > Julkisten hankintojen valvonta lisääntyy
 - Uusi valvontaelin
 - Toimenpidepyyntö ei edellytä asianosaisuutta
 - Toimenpidepyynnössä ei ole oikeudenkäyntikuluriskiä

Voimaantulo

- > 174 § 6 momentti: ”Ennen tämän lain voimaantuloa aloitettuihin lain voimaan tullessa vireillä oleviin hankintamenettelyihin sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.”

Lopuksi

- > 170 §: ”Hankintayksiköiden on säilytettävä ainakin hankintasopimuksen kestonajan jäljennökset kaikista tehdyistä hankintasopimuksista, joiden arvo on vähintään 1.000.000 euroa tavara- tai palveluhankintasopimuksissa sekä 10.000.000 euroa rakennusurakkasopimuksissa”
- > Tarvitseeko tästäkin säätää laissa?
- > Entä alkuperäinen hankintasopimus?

Mika Pohjonen

Specialist Partner

Puh: +358 9 2288 4454, gsm : +358 400 735 742
mika.pohjonen@hannessnellman.com

Hannes Snellman Asianajotoimisto Oy
Eteläesplanadi 20 / PL 333
00131 Helsinki
www.hannessnellman.com

KIITOS!